

DÜZCE ADNAN MENDERES TİCARET MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE EĞİTİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN DİSİPLİN CEZASI ALMALARINA NEDEN OLAN FAKTÖRLER VE BU FAKTÖRLERİ ORTADAN KALDIRACAK ÇÖZÜM STRATEJİLERİ

Kadir ÖKSÜZ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ‘Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri’nde eğitim gören öğrencilerin disiplin cezası almalarına neden olan faktörleri belirleyerek bu faktörleri ortadan kaldıracak çözüm stratejileri geliştirmektir. Araştırmanın amacına ulaşması için Düzce ilinde hizmet veren Adnan Menderes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesine mensup öğrenci, öğretmen, yönetici ve öğrenci velilerden oluşan katılımcılar ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın birinci bölümünde, okulda çeşitli olumsuz davranışları nedeniyle disiplin cezası verilmiş 27 öğrenciye beş başlıktan oluşturulmuş anket formları uygulanmıştır. Bu anket formlarında; ‘Öğrencilerin: kişisel bilgilerinin incelenmesi’, ‘öz geçmişi ve aile durumuyla ilgili bilgilerinin incelenmesi’, ‘Günlük davranış ve beklentileri ile ilgili bilgilerinin incelenmesi’, ‘Kariyer, gelecek durumu ile ilgili bilgilerinin incelenmesi’, başlıklarında sorular yer almaktadır. Araştırmanın ikinci bölümünde 4 yönetici, 28 öğretmen ve 21 öğrenci velisi ile disiplin sorunlarına ve çözüm stratejilerine ilişkin ayrıntılı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde, 9. Sınıf öğrencilerinin çoğunlukla disiplin cezası aldıkları, disiplin cezası verilmiş öğrencilerin çekirdek aile mensubu oldukları, anne baba ile birlikte yaşadıkları, cep telefonu ile günlük 4-5 saat zaman geçirdikleri tespit edilirken; disiplin cezasına neden olan davranışların, okulda sigara içme, kavgaya girmek, kıyafet kurallarına uymama olduğu görülürken, disiplin cezasına neden olan faktörlerin ise ailevi problemler, okul içi ve okul dışı çevresel faktörler ve liselerde eğitimin zorunlu olması gibi nedenlerin olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bulgularına dayalı olarak; okula yeni başlayan 9. Sınıf öğrencilerinin uyum çalışmalarına önem verilmesi, öğrencilerin okulda herhangi bir problemle karşılaştıklarında iletişim kurarak okul yetkililerinden yardım alarak problemlerini çözmesi, okulda kontrol edilmeyen, denetlenmeyen bir boşluk bırakılmaması, öğrencilerin bilinçli cep telefonu kullanımına özen göstermeleri, okulda görevli yönetici, sınıf öğretmeni ve okul psikolojik danışmanlarının öğrencilerle ve öğrenci velileriyle iletişim ve iş birliği içerisinde çalışmalarını önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: disiplin cezası, mesleki ve teknik anadolu lisesi

ABSTRACT

The aim of this research is to identify the factors that cause students studying in 'Vocational and Technical Anatolian High Schools' to receive disciplinary penalties and to determine solution strategies to eliminate these factors. To achieve the purpose of the research, a study was conducted with participants consisting of students, teachers, administrators, and parents from Adnan Menderes Vocational and Technical Anatolian High School located in Düzce province. In the first part of the research, survey forms consisting of five sections were administered to 27 students who had been given disciplinary action due to various negative behaviors at school. In these survey forms, there are questions under the headings. 'Examination of students' personal information', 'Examination of the student's background and family situation', 'Examination of the student's daily behavior and expectations', 'Examination of the student's career and future situation'. In the second part of the research, detailed interviews were conducted with 4 administrators, 28 teachers, and 21 student parents regarding disciplinary issues. The research data were examined using the content analysis method. When the findings of the research were examined, it was determined that 9th-grade students mostly received disciplinary penalties, that the students who received disciplinary penalties were members of nuclear families, lived with their parents, and spent 4-5 hours daily on their mobile phones. It was observed that the behaviors causing disciplinary penalties included smoking at school, fighting, and not adhering to dress code rules. The factors leading to disciplinary penalties were identified as family problems, environmental factors both inside and outside the school, and the compulsory nature of education in high schools. Based on the findings of the research, it is recommended that importance be given to the adaptation studies of 9th-grade students who are new to school, that students solve their problems by communicating and seeking help from school authorities when they encounter any issues at school, that no unchecked gaps be left in the school, that students be encouraged to use mobile phones consciously, and that the class teachers and school psychological counselors work in communication and cooperation by conducting individual meetings with students and their parents. Keywords: Disciplinary punishment, vocational and technical Anatolian high school

Keywords : Disciplinary punishment, vocational and technical Anatolian high school

PROBLEM DURUMU

İnsan sosyal ve kültürel bir varlıktır. İnsanlar toplum halinde yaşarlar, çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için başka insanların yardımına ve hizmetine ihtiyaç duyarlar. Bir toplumda hizmet ve mal üreten çeşitli kurumlar, sektörler ve iş alanları bulunmaktadır. İnsanlar buldukları yaşın özelliğine bağlı olarak çeşitli kurumlarda faaliyet gösterirler. Faaliyette bulunan kurumlardan biri de eğitim kurumlarıdır. Temel eğitim sonrası 14-18 yaş seviyesi aralığında olan bireylere eğitim veren okullar ortaöğretim okulları olarak tanımlanmaktadır. Tanımlanan ortaöğretim okullarının bir türü de mesleki ve teknik orta öğretim okullarıdır. Diğer ortaöğretim okullarında olduğu gibi mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında da verilen hizmetlerin verimli, düzenli ve sistematik bir düzen içerisinde yürütülebilmesi için belirlenmiş, uyulması gereken çeşitli kurallar ve prensipler bulunmaktadır. Bu kuralların bir çoğu Milli Eğitim Bakanlığının Mevzuatları ile belirlenmiş durumda iken bazıları il valiliği, il milli eğitim müdürlüğü, okul müdürlüğü ve öğretmenlerin pedagojik formasyon anlayışlarına göre belirlenmiş öğrenciler tarafından uyulması gereken kurallar ve prensiplerdir.

Eğitim - öğretim faaliyetleri sırasında okuldan eğitim hizmeti alan öğrencilerin kendilerinden beklenen davranışları göstermemeleri, uyması gereken kurallara uymaması, herhangi bir nedenle olumsuz davranışlar sergilemesi başlıca disiplin problemleri olarak ortaya çıkmaktadır. Okul içinde ve sınıf ortamında eğitim-öğretimi zorlaştırıcı çeşitli olumsuz öğrenci davranışları gözlemlendiğinde ve tespit edildiğinde, bu davranışlar başta öğrenci ile yakın diyalog halinde olan öğretmenler, nöbetçi öğretmenler ve okul yöneticileri tarafından tespit edilerek müdahale edilmekte sonrasında bu öğrenciler öncelikle sınıf öğretmeni, okul rehber öğretmeni tarafından inceleme ve değerlendirilmeler yapıldıktan sonra gerek görülüyorsa da okul müdürü tarafından, okul disiplin kuruluna sevk edilmektedir. Bu öğrencilerle öncelikle ilgili rehabilitasyon çalışmaları yapılarak olumlu davranış değişikliği göstermeleri beklenmektedir. Ancak rehabilitasyon çalışmaları ve diğer çalışmalardan sonra da yeterli ve olumlu davranış değişikliği görülmezse, caydırıcı olmasından hareketle, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği Hükümlerine ve olumsuz davranışın özelliğine bağlı olarak öğrenci, okul disiplin kuruluna sevk edilmektedir. Disiplin kurulu öğrencinin olumlu davranış geliştirmesi için okulda sevk edilen son merciidir. Disiplin kurulunun asıl görevi caydırıcı özelliğine bağlı olarak öğrencide olumlu anlamda davranış değişikliği ve farkındalık oluşturabilmektir.

Son zamanlarda gerek okulumuz özelinde gerekse de yakın çevrede bulunan okullarda öğrencilerin çoğunlukla uyumsuz ve disiplinsiz davranışlarda buldukları gözlenmektedir. Gözlenen ve tespit edilen olumsuz ve uyumsuz davranışların değerlendirilmesi için çoğunlukla öğrenciler okul disiplin kuruluna sevk edilmektedir. Okulumuz özelinde olmak üzere olumsuz davranış gösteren ve okul disiplin kuruluna sevk edilen öğrencilere, gerek eğitsel, gerek bireysel, gerekse de toplumsal ve teknolojik değişim ve gelişmeler karşısında neler yapılması gerektiği ve çözüm yolları bulunabileceği konusu en zorlanılan, cevap bulunamayan eğitim sorunlarından biri olduğu görülmektedir. Bu nedenle başta okulumuzda bu kapsamda ortaya çıkan sorunları tespit etmek, tespit edilen sorunlara çeşitli çözüm yolları bulmak için 2023-2024 eğitim-öğretim yılı itibarıyla okulumuz disiplin kurulu tarafından "Orta öğretim kurumları ödül ve disiplin yönetmeliği"ne göre, disiplin cezası verilmiş 27 öğrenci üzerinde araştırma yapılması amaçlanmıştır. Araştırma iki bölüm halinde yapılmıştır. Birinci bölümde, araştırma konusu öğrencileri yakından tanıma ve derinlemesine bilgi alma amaçlı beş ayrı kategoride inceleme yapılmıştır. Bu kategoriler disiplin cezası almış öğrencilerin:

1. kişisel bilgileri,
2. geçmişi ve ailesi ile ilgili bilgileri,

3. günlük davranış ve beklentileri ile ilgili bilgileri,

4. kariyer, gelecekle ilgili bilgileri,

5. okul, öğretmenlerle ilgili beklenti ve değerlendirmelerine yönelik bilgileri şeklinde sıralanmıştır.

İkinci bölümde ise öğretmenlerin ve velilerin disiplin cezası almış bulunan öğrencilerin durumunun açıklanmasına yönelik düşünceleri ve değerlendirmeleri irdelenmeye çalışılmıştır. İrdelenen ve cevap aranmaya çalışılan sorular şöyle ifade edilmiştir:

1. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası almış öğrencilerin ne tür olumsuz davranışlarda bulunduğunu düşünüyorsunuz?

2. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası almış öğrencilerin neden disiplinsiz öğrenci davranışları sergilediğini düşünüyorsunuz?

3. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası almış öğrencilerin davranışlarının düzeltilmesi için kullanılan yöntemler nelerdir? Bu yöntemler yeterli midir? Yeterli değilse sizce başka neler yapılmalıdır?

4. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası almış öğrencilerin davranışlarını düzeltmeleri ve olumlu gelişim göstermeleri için neler yapılabileceğini düşünüyorsunuz?

5. Velisi bulunduğunuz bu okulda öğrencilerin disiplin cezası alma nedenleri hakkında neler düşünüyorsunuz?

6. Velisi bulunduğunuz bu okulda size göre bu öğrencilerin olumlu gelişim göstermeleri (disiplin cezası almamaları için) genel anlamda neler yapılmalıdır? şeklinde sorulan sorular nitel araştırma yöntemi tekniklerinden yararlanılarak uygulanmıştır.

Okulda disiplin anlayışını değerlendirme ve çözüm yolları geliştirme ile ilgili çeşitli alanyazınlarında şunlar ifade edilmektedir: Disiplin cezası: “Öğrencilerin kendilerinden beklenen davranışları göstermemeleri ve belirlenen kurallara uymamaları hâlinde verilen kınama, okuldan kısa süreli uzaklaştırma, okuldan tasdikname ile uzaklaştırma ve örgün eğitim dışına çıkarma cezalarından birisin” belirtir. (MEB, 2007) Disiplin; toplum, okul veya öğretmenler tarafından önceden belirlenmiş bir kuralı ihlal eden ya da eğitim aktivitelerini engelleyen öğrenciye yönelik öğretmen ya da okul idaresi tarafından gerekli görülen eylemler bütünüdür. Eğitim kurumlarında disiplinin amacı; öğrencinin davranış farkındalığını, öz disiplinini, sorumluluk bilincini, otokontrol ve gösterdiği davranış için hesap verme sorumluluğunu geliştirmek, öğrencilerin öğrenmeye odaklı kalmalarını sağlamak, öğrencilerin öz saygılarını geliştirmek, öğrencilere başkalarının haklarını anlamayı ve onlara saygı göstermeyi öğretmek, öğrencilerin öğrenme sürecinde sorumluluk sahibi olarak bağımsızlık duygusu kazanmalarını ve diğer öğrencilerle işbirliği içinde olmalarını sağlamak, dürüstlük, adil olma ve diğerlerine saygılı olma değerlerini geliştirmek ve rasyonel çatışma çözümleri sağlamaktır. Birçok durumda disiplin problemi sınıfta ya da okulun başka bir yerinde bir öğrencinin yanlış bir şey yapması anlamına gelir. Açık ya da örtük bir kural ihlal edilmiş ya da öğrenci öğretme-öğrenme sürecini engellemiştir. Çoğu durumda öğrenciye karşı ya da öğrenciyle alınan önlemler öğrencinin daha uygun olana doğru davranışını değiştirme beklentisiyle yürütülür (Demirtaş, P. 2019).Sınıfta disiplin olmazsa olmazdır. Sınıfta disiplin olmadan eğitim kalitesi korunamaz. Denetim odaklı korku kültürünün ve gelişim odaklı değerler kültürünün disiplin anlayışları farklıdır. Yani iki tür disiplin anlayışı vardır: 1- Denetim odaklı korku kültürünün dış denetimli disiplin anlayışı, 2- Gelişim odaklı değerler kültürünün iç denetimli disiplin anlayışı. İç disiplin, öz denetim, kişinin kendine tanıklığının önemli olduğu bir yaşam anlayışı bireyin değerli olduğu, bireyin değerinin yaşadığı aile ve sınıf ortamlarında gelişir. İç denetimli disiplin anlayışı “iyi”, “doğru” ve “adil” olanı inandığı değerler çerçevesinde kişinin kendisi takdir eder ve otorite olarak kendi vicdanını kullanır. Gelişim odaklı değerler kültürünün temel

disiplin anlayışı budur. Bu anlayış içinde öğrenciler sınıf içerisindeki davranışlarından, ilişkilerinden, sınıfta olup bitenlerden sorumluluk almayı zaman içinde öğrenmeye başlar (Cüceloğlu, 2018).

Disiplinsizlik bütün planları bütün kararları faydasız hale getirerek organizasyonu parça parça eder. Burada öğrenciler, genelde bir faaliyet içerisindeki herkes disiplinsizliğin meydana getirdiği bu parçalanmayı hisseder ve derece derece tedirgin olur. Bilhassa gruplar içinde disiplin, görevlerini yapmak isteyenleri korur. Yerine getirilen görevlerin sağlayacağı olumlu sonuçların, görevlerin yapılmasından doğacak olumsuz sonuçlar tarafından yok edilmesinin önlenmesi de disipline bağlıdır. (Apuhan, 1998). Okullarda duygusal ve sosyal yönden yeterli gelişme göstermeyen çocuklar, toplumsal düzene ayak uyduramamaktadırlar. Bu ise okulda disiplin problemlerinin artmasına, olumsuz davranışların ve kötü alışkanlıkların yaygınlaşmasına sebep olmaktadır. Çoğu kez aileleri ile de ilişkileri bozulan bu öğrenciler stres, intihar, vs. gibi akademik başarıyı da olumsuz etkileyen durumların yaşanmasına yol açarlar. Bu ise toplumun her kesimini huzursuz etmektedir (Akgün,2008).

Öğretmenler gençlerle günlük ilişkilerinde bir çok sorunla karşılaşır. Sınıfta konuşmak, gürültü etmek, gülüşmek, fısıldaşmak, dersle ilgilenmemek, dalga geçmek, hayal kurmak, ödev yapmamak, sınavlarda kopya çekmek en sık rastlanılan sınıf içi sorunlardır. Kimi zaman dersin büyük bölümü gençlere öğüt vermekle geçer. Bu da öğretmenleri yorar. Bu olağan sorunlara kimi zaman geçlerin ters yanıtları, kabalıkları, karşı gelmeleri, küstahlıkları eklenebilir. Akabinde de sinir bozulur, hava gerginleşir. Öğretmenler doğal olarak en çok, sınıf disiplinini bozan davranışlara kızarlar. Sık sık karşı gelen, gürültü eden, kurallara aldırmayan öğrencilerle uğraşmak zorunda kalırlar. Buna karşılık sessiz, saygılı, uslu öğrencileri not verirken kayırma eğilimindedirler. (Yörükoğlu, 2023)

Öğretmen sınıfı yönetirken bir çok sorunla karşılaşabilir. Sınıf yönetimi sırasında çıkabilecek sorunlar, öğrencinin dikkatinin dağılmasına, gerginliğe ve gereksiz zaman kaybına neden olabilir. Bu nedenle öğretmenlerin karşılaşabilecekleri her soruna hazır olmaları ve bu sorunları en uygun şekilde çözmeye çalışmaları gerekir. İstenmeyen davranış, sınıfa, derse, zamana ve duruma göre değişebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında istenmeyen davranışları listelemek ve tanımlamak oldukça zordur. Ancak öğrencilerin sınıf içindeki davranışlarını, istenmeyen davranış olarak adlandırabilmek için dört temel ölçüt vardır. Bunlar:

- 1- Davranışın, öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşının öğrenmesini engellemesi.
- 2- Davranışın öğrencinin kendisinin ya da arkadaşının güvenliğini tehlikeye atması.
- 3- Davranışın okulun araç ve gereçlerine ya da arkadaşlarının eşyalarına zarar vermesi.
- 4- Davranışın, öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini engellemesidir.

Davranışlara yol açan nedenler ;

- Sınıf yapısından,
- Öğrenciden,
- Öğretmenden,

kaynaklanan problemler şeklinde gruplandırılabilir. İstenmeyen davranışları önlemek için tek bir yöntemden söz etmek olanaklı değildir. Öğretmen öncelikle istenmeyen davranış ve davranışları iyi analiz etmeli ve bu davranışlara yol açan kaynakları belirlemeli, bundan sonra yöntem ve yöntemlere başvurmalıdır (Kaya, 2012).

Öğretmenlerin karşılaştığı disiplin problemlerinin bir kısmı kendileriyle ilgiliyken bir kısmı da ev ve sosyal çevreden kaynaklanmaktadır. Evden kaynaklananlar;

-Kişilik kavramının zarar görmesi, dikkat ve sevgi eksikliği ve aşırı kontrol iken,

Toplumdan kaynaklananlar ise;

-Grup eylemi ve zararlı alışkanlıklar, akran baskısı, teknoloji, ırk ve sınıf çatışmalarıdır.

Okuldan kaynaklanan disiplin problemleri ise bağımsız öğretim, düşünme becerilerini öğretme, kabul görmeme, rekabetçi not verme, aşırı zorlama, cezalandırma ve okulda şiddettir. Sınıf içinde ortaya çıkan disiplinsiz davranışların kaynakları çeşitlilik gösterir. Bunların en önemlileri; toplum, eğitim-öğretim, öğretmen, okul yönetimi, aile, çocuğun kendisi, okulun çevresi, ekonomi, akran grubu gibi etkenlerdir (Demir, 2013).

17. yüzyılda Victor Hugo, 'Bir okulun yapılması, bir hapishanenin kapanması demektir.' Sözüyle, eğitim ve suçluluğun arasındaki doğrudan bir ilişki bulunduğunu vurgulamıştır. Bir çok araştırmada da okul, çocuk suçluluğunu yok edici bir kurum olarak sunulmuştur. Günümüzde bu olgu daha karmaşık bir görünüme sahiptir. Çünkü tüm Dünya ülkelerinde okulların yaygınlaşması, çocukların suça yönelmelerini önleyememiştir. Sonuç olarak, bir toplumsallaştırma kurumu olarak okulun işlevi büyüktür. Okul, bir sosyal kurum olarak gerektiğinde aile ve yakın çevrenin veremediği olumlu etkileşim ortamını hazırlayan, bu boşluğu dolduran bir kuruluştur. Okul bu önemli işlevini gereği gibi yerine getirebildiği ölçüde başarılı sayılır (Yavuzer, 2021).

Öğrenciye kendi davranışını istenen davranışlarla kıyaslayarak öz denetleme, öz değerlendirme alışkanlığı ve yeterliği kazandırmak, öğrencinin sosyalleşmesini geliştirmek, onlara doğru düşünme ve değerlendirme ölçütü çerçevesinde hareket etme alışkanlığı vermek önemlidir. İlgili alan yazılarında disiplin problemlerinin meydana gelmesindeki sürekliliğin, eğitimcilerin çoğunun öğrenci davranışlarını tanıma ve anlama konusundaki başarısız adımlarına bağlandığı, davranış yönetiminin daha yapıcı olabilmesi için öğretmenlerin en sık karşılaştıkları ve yönetiminde zorlandıkları problem davranışları tanımlamalarının önemini vurgulandığı görülmektedir. Bu belirlemeden hareketle, meslek liselerinde görevli öğretmenlerin, disiplin bozucu davranışların düzeyi, kaynakları ve çözümünü konusunda görüşlerinin anlaşılması önemlidir (Tunç, Yıldız, Doğan, Yök Tez, 2015).

Yapılan araştırmalar göstermiştir ki disiplin sorunları yaşanmadan önce yapılacak önleyici pek çok çalışma disiplin sorunlarının ortaya çıkışını engellemektedir. Ancak bu sistemi tam manasıyla işletmek önceden yapılacak iyi bir planlamaya ihtiyaç duymaktadır. Aynı zamanda eğitimin tüm kademesindeki idareciler ve öğretmenler bu konuyu işbirliği içinde halletmelidirler. Önleyici disiplin sorunlar oluşmadan evvel başladığından emek ve zamandan tasarruf etmek adına da işleri daha da kolaylaştıracaktır. Sadece konunun hazırlık aşaması, işbirliği ve öğrencileri de dahil edince önleyici disiplin çalışması oldukça iyi sonuçlar verecektir. Disiplin sorunlarının oluşmasında rolü olan faktörler aile, akran, kötü alışkanlıklar, ekonomik ve fiziksel problemler gibi pek çok alt başlığı bulunmaktadır. Bu başlıkları sadece birkaç başlık ile sınırlandırmak elbette kolay değildir. Öğrencilerin her biri birbirinden farklı bireyler olmakla beraber aynı zamanda benzer ihtiyaçlara sahip belli bir yaş grubundaki çocuklardır. Sorunları belli başlıklar altında toplamak bu konuda oluşan problem yoğunluğunu göstermektedir (Çalışkan, 2023).

Alinyazılarında da belirtildiği üzere yapılan araştırma, mesleki ve teknik Anadolu lisesi olan okulumuzda, disiplin cezası almış öğrencilerin niteliklerinin incelenmesinin yanında, öğretmenlerin ve velilerin disiplin cezası almış bulunan öğrencilerin çeşitli olumsuz davranış durumlarının açıklanmasına yönelik düşünceleri ve değerlendirmeleri irdelenerek, elde edilen veriler, nitel araştırma yöntemiyle açıklanmıştır. Yapılan araştırma eğitim-öğretim sürecinde okulumuzda olumsuz öğrenci davranışlarının önlenmesi, olumsuz davranış ortaya çıkmadan önce gerekli önlemlerin alınması, daha nitelikli ve verimli bir eğitim-öğretim faaliyetinin gerçekleştirilmesini geliştirmek için yapılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Mesleki ve teknik anadolu lisesinde eğitim gören öğrencilerin disiplin cezası almalarına neden olan faktörler ve bu faktörleri ortadan kaldıracak çözüm stratejilerinin belirlenmesini amaçlayan bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden Olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni bireylerin deneyimlerini, yaşamlarını nasıl anlamlandırdıklarını incelemek; olanlar ile bireylerin bunları nasıl anladıkları arasındaki ilişkileri ortaya koymak; onların belirli bir olgunun özünü nasıl deneyimlediğini keşfetmek ve bireyler arasındaki ortak noktaları incelemek isteyen araştırmacılar için en uygun nitel araştırma desendir. (Ceylan ve Çapar, 2022).

Çalışma Grubu

Düzce Adnan Menderes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde 2023-2024 eğitim-öğretim yılında okul disiplin kurulu tarafından disiplin cezası verilmiş 27 öğrenci ve 28 öğretmen, 4 yönetici, 21 veli çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanması yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla, araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formunu geliştirmek amacıyla, öncelikle sorulacak sorular araştırmanın alt problemleri doğrultusunda ana başlıklar halinde belirlenmiştir. Soru formlarının hazırlanmasında okulda görevli öğretmenlerle görüşmeler yaparak öğrencilerden detaylı bilgiler alma amaçlı sorulara yer verilmiştir. Görüşme formunun hazırlanması ve alt problemlerinin oluşturulmasında 2 uzmandan görüş alınmıştır.

Birinci bölümde Adnan Menderes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde eğitim gören disiplin cezası almış 27 öğrencinin bilgilerine ulaşmaya yönelik sorulara yer verilmiş; öğrencilerin, kişisel bilgileri, geçmişi ve ailesi ile ilgili bilgileri, günlük davranış ve beklentileri ile ilgili değerlendirmeleri, kariyer - gelecekle ilgili değerlendirmeleri, okul, öğretmenlerle ilgili beklenti ve değerlendirmelerine yer verilmiştir. Öğrencilerin incelenmesine yönelik hazırlanan sorular şu şekilde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin:

- 1- Kişisel bilgileri,
- 2- Geçmişi ve ailesi ile ilgili bilgileri,
- 3- Günlük davranış ve beklentileri ile ilgili değerlendirmeleri,
- 4- Kariyer, gelecekle ilgili değerlendirmeleri,
- 5- Okul, öğretmenlerle ilgili beklenti ve değerlendirmeleri şeklinde sıralanmıştır.

İkinci bölümde ise araştırma sorularına ilişkin derinlemesine veri elde etme amacıyla açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Bu bölümde birinci olarak öğretmenlerin ve yöneticilerin meslek liselerinde disiplin cezası almış öğrencilerin ne tür disiplinsiz davranışlarda bulunduğu, ikinci olarak meslek liselerinde öğretmenlerin ve yöneticilerin disiplin cezası almış öğrencilerin disiplinsiz öğrenci davranışlarının nedenlerinin neler olduğu, Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin davranışlarının düzeltilmesi için kullanılan yöntemlerin neler olduğunu düşündükleri, bu yöntemlerin yeterli olup

olmadığı, yeterli değilse başka neler yapılması gerektiği, dördüncü olarak meslek liselerinde öğretmenlerin ve yöneticilerin disiplin cezası almış öğrencilerin davranışlarını düzeltmeleri ve olumlu gelişim göstermeleri için neler yapılması gerektiği, beşinci olarak, meslek lisesinde çocuğu eğitim gören velilerin, öğrencilerin disiplin cezası alma nedenleri hakkında neler düşündükleri, velilere göre bu öğrencilerin olumlu gelişim göstermeleri (disiplin cezası almamaları için) genel anlamda neler yapılması gerektiği şeklinde sorular sorularak cevaplar aranmaya çalışılmıştır.

1. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin ne tür disiplinsiz davranışlarda bulunduğunu düşünüyorsunuz?

2. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin disiplinsiz öğrenci davranışlarının nedenlerinin neler olduğunu düşünüyorsunuz?

3. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin davranışlarının düzeltilmesi için kullanılan yöntemler neler olduğunu düşünüyorsunuz? Bu yöntemler yeterli mi? Yeterli değilse sizce başka neler yapılmalıdır

4. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası öğrencilerin davranışlarını düzeltmeleri ve olumlu gelişim göstermeleri için neler yapılabileceğini düşünüyorsunuz?

5. Velisi bulunduğunuz bu okulda öğrencilerin disiplin cezası alma nedenleri hakkındaki neler düşünmektesiniz?

6. Velisi bulunduğunuz bu okulda Size göre öğrencilerin olumlu gelişim göstermeleri (disiplin cezası almamaları için) genel anlamda neler yapılmalıdır?

Veri Toplanması

Adnan Menderes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde disiplin cezası almış 27 öğrenciye anket formu düzenleyerek anket formu uygulanarak kişisel bilgiler alınarak araştırmanın birinci bölümü tamamlanmış, Adnan Menderes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde çalışan 28 öğretmen, 4 yönetici ve 21 veli kurum yönetiminin tahsis ettiği, uygun bir ortamda öğretmenlerin, yöneticilerin ve velilerin zamanlarının müsait olduğu bir zaman talep edilmiş 20-25 dakika aralığında görüşmeler yapılarak verilen bilgiler kayıt altına alınmıştır. Geliştirilen görüşme formunda bulunan sorular araştırmaya katılanlara yarı yapılandırılmış görüşme tekniği esas alınarak sorulmuş, yönetici ve öğretmenlerin konuyla ilgili düşünceleri detaylandırılarak anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, Adnan Menderes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde çalışan öğretmen, yönetici ve öğrenci velileri Mesleki ve teknik Anadolu lisesinde eğitim gören öğrencilerin disiplin cezası almalarına neden olan faktörler ve bu faktörleri ortadan kaldıracak çözüm stratejilerinin belirlenmesini derinlemesine analiz yapabilmek amacıyla nitel araştırma yöntemine bağlı içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmacı, hazırlanmış olan görüşme formunu öğretmenler, yöneticiler ve veliler ile gerçekleştirdiği bireysel görüşmelerini tamamladıktan sonra; kayıtların dökümü işlemine geçmiştir. Kayıtların dökümü için her bir öğretmen, yönetici ve veli için ayrı bir görüşme formu kullanmıştır. Veriler kodlanarak kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilere göre temalar belirlenmiştir. Verilerin analizine ilişkin işlemler eş uzman denetimine tutularak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın amacı, Düzce Adnan Menderes Mesleki ve teknik Anadolu lisesinde eğitim gören öğrencilerin disiplin cezası almalarına neden olan faktörler ve bu faktörleri ortadan kaldıracak çözüm stratejilerinin belirlenmesini sağlamaktır. Okulumuzda disiplin cezası verilmiş 27 öğrenciye (17 erkek, 15 kız) Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin ilgili hükümleri gereğince; '2 öğrenciye sözlü olarak uyarma, 10 öğrenciye yazılı olarak uyarma, 9 öğrenciye kınama ve 6 öğrenciye de okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezası verilmiştir.' Disiplin cezası verilmiş olan öğrencilerin incelenmesi, çeşitli değişken, seçenek ve frekans tertibinde tablolar halinde yapılmıştır. Öğrenci incelemesinden sonra, altı başlık halinde yönetici, öğretmen ve veli görüşlerine yer verilmiş, süreçle ilgili tema ve kategoriler oluşturularak veriler elde edilmiştir. Bu amaca yönelik olarak, yapılan araştırma nitel araştırma modellerinden 'olgubilim' araştırması modeli yoluyla yapılmış, yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilerek veriler elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler iki bölüm halinde sunulmuştur. Birinci bölümde beş başlık, ikinci bölümde de altı başlık altında tablo halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmaya 27 öğrenci, 4 okul yöneticisi, 28 öğretmen, 21 veli katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ve yöneticilerin cinsiyet olarak 17'si erkek 15'i kadından oluşmaktadır. Branş olarak 14 öğretmen kültür dersleri öğretmeni, 18 öğretmen de meslek dersleri öğretmenidirler. Araştırmaya katılan velilerin 15 kadın 6'sı erkektir, meslek türü olarak 8'i ev hanımı, 5'i özel sektör çalışanı, 2'si kamu kurumunda memur, 2'si şoför, 2 si de emekli olarak mesleki yaşantılarını sürdürmektedirler.

Birinci Bölüm Bulgu ve Yorumlar :

1) Disiplin cezası verilmiş 27 öğrencinin kişisel bilgilerinin incelenmesi:

Değişkenler	Seçenekler	f	%
-Sınıf Düzeyi ?	9. Sınıf.	13	%48
	10. Sınıf	9	%33
	11. Sınıf	5	%18
	12. Sınıf	0	%0
- Alanı i?	Büro Yönetimi	13	%46
	Muhasebe Finan.	7	%25
	Bilişim Tek.	5	%17
	Radyo T.v.	3	%10
	Gazetecilik	0	%0
-Cinsiyeti ?	Erkek	15	%56
	Kız	12	%44
-Yaşı ?	16	10	%35
	15	8	%28
	14	7	%25
	17	3	%10
	18	0	%0
-Uyruğu ?	T.C	23	%88
	IRAK	2	%07
	AFG.	1	%03
-Yerleşim yeri ?	İl Merkezi	25	%93
	Köy	2	%7

Disiplin cezası verilmiş 27 öğrencinin değişkenlere göre 'Kişisel bilgileri' incelendiğinde; Sınıflar düzeyinde 9. Sınıf öğrencilerinin çoğunlukla disiplin cezası aldıkları, 9. uncu sınıftan sonra sınıf düzeylerine göre disiplin cezası alan öğrencilerin gittikçe azaldığı, öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türk vatandaşı olduğu, sadece 1 öğrencinin Afganistan, bir öğrencinin de Irak kökenli olduğu, öğrencilerin cinsiyetlerine göre önemli bir fark olmadığı erkek çocukların azda olsa kız çocuklarına göre daha fazla disiplin cezası aldıkları, yaş seviyesine göre ceza alan öğrencilerin en çok 16 yaş seviyesinde oldukları, yerleşim yeri olarak daha çok il merkezine bağlı mahallelerde ikamet ettikleri sonucuna varılmıştır.

2) Disiplin cezası verilmiş 27 öğrencinin öz geçmişi ve aile durumuyla ilgili incelemeleri:

Değişkenler	Seçenekler	f	%
Aile Tipi ?	Çekirdek (Küçük) Aile	22	%81
	Geniş (Büyük) Aile	5	%19
-Annenin Eğitim Durumu ?	İlkokul	9	%36
	Lise	8	%32
	Ortaokul	4	%16
	Üniversite	4	%16
-Babanın Eğitim Durumu ?	Lise	10	%38
	Ortaokul	7	%26
	İlkokul	6	%23
	Üniversite	3	%11
-Annenin Mesleği	Ev Hanımı	13	%56
	İşçi olarak Çalışıyor	6	%26
	Esnaf	2	%08
	Memur	2	%08
-Babanın Mesleği ?	Esnaf	8	%38
	Şoför (lojistik)	5	%23
	Emekli	2	%09
	İşçi	2	%09
	Memur	2	%09
	Serbest Meslek	2	%09

-Kardeş sayısı ?	2	10	%37
	3	8	%29
	4	7	%25
	Tek Çocuk	1	%03

-Ailenin Kaçını Çocukusun ?	Birinci	9	
	İkinci	9	%33
	Üçüncü	8	%33
	Dördüncü	1	%29
			%03

-Kiminle Yaşıyorsun ?	Anne-baba ile	22	%81
	Anne ile	4	%14
	Anneanne (dayı)	1	%03

-Ailenle Zaman Zaman Sosyal Aktivitelere Katılır mısın ?	Evet	20	%71
	Hayır	8	%28

-Anne veya Babanla En Son Ne Zaman Sohbet Ettin ?	Dün	12	%52
	Sabah	5	%21
	Her gün	3	%13
	1-2 ay önce	1	%04
	Babamla konuşmam	1	%04
	Annemle olabildiğince		

- Ailenizde ortak kurallar var mı ?	Var	16	%64
Bu Kurallara Herkes Uyar mı ?	Yok	9	%36

-Anne, baba kardeşlerine En Son Ne Zaman Sarıldın ?	Dün (Bu gün)	14	%58
	Bir Kaç Gün Önce	3	%12
	Uzun Zaman Önce	3	%12
	Hatırlamıyorum	3	%12
	Hiç bir zaman	1	%4

Disiplin cezası verilmiş 27 öğrencinin değişkenlere göre 'Öz geçmişi ve aile durumuyla ilgili bilgileri' incelendiğinde; Disiplin cezası verilmiş öğrencilerin çoğunlukla Küçük (çekirdek) aile mensubu oldukları, annelerinin çoğunlukla ilkokul ve lise mezunu olduğu, babalarının çoğunlukla lise ve ortaokul mezunu olduğu, genellikle anne mesleğinin ev hanımı, baba mesleğinin esnaf olduğu, kardeş sayısının çoğunlukla 2 kardeş olduğu, ceza alan öğrencilerin ailelerinin birinci ve ikinci çocuğu olduğu, çoğunlukla anne baba ile birlikte yaşadıkları, ağırlıklı olarak aileyle birlikte sosyal aktivitelere katıldıkları, aileyle en kısa zaman içerisinde (dün) sohbet ettikleri, ailede çoğunlukla ortak kurallara uyulduğu (ancak öğrencilerin yarısının ailelerinde ortak kuralların olmadığı şeklinde verilen cevap öğrencilerin olumsuz davranışlarının nedenlerinin açıklanmasında ilişkindirilebilir). Aile üyelerinden birine en kısa zamanda dün (bu gün) sarılarak duygusal yakınlık gösterildiği sonucuna varılmıştır.

3) Disiplin cezası verilmiş 27 öğrencinin günlük davranış ve beklentileri ile ilgili incelemeleri:

Değişken	Seçenekler	f	%
- Zamanını En Çok Nerede, Nasıl Ve Ne Yaparak Geçirirsin ?	Okulda Geçiriyorum	7	%25
	Spor faaliyetleri ile Geçiriyorum		%25
	Evde Geçiriyorum	7	%25
	Arkadaşlarımla Gezerek Geçiriyorum	7	%11
	Teknolojik Araçlarla Geçiriyorum	3	%11
		3	
-Arkadaşların En Çok Hangi Çevreden Nasıl Tanıştınız ?	Okuldan	16	%50
	Mahalleden	10	%31
	Arkadaş ortamından	3	%18
-Arkadaşlarının En Çok Hangi Yönlerinden Hoşlanıyorsunuz ?	Samimi, Anlayışlı ve Dürüst Olmaları	7	%35
	Yanımda Olup Yardımcı Olmaları	5	%25
	Kafa Dengi Olmaları	3	%15
	Yarı Yolda Bırakmamaları	3	%15
	Derdimi Dinlemeleri	2	%10
-Arkadaşlarıyla Bir Araya Geldiğinde Nasıl Vakit Geçiriyorsun ?	Sohbet Ederek	8	%29
	Gezip Takılarak	7	%25
	Kafede Oturarak	6	%22
	Bir Şeyler Yiğip İçerek	4	%14
	Spor ve Oyun Faaliyetlerinde Bulunarak	2	%7
-Yeterince Arkadaşın Olduğunu Düşünüyor musun?	Evet	25	%92
	Hayır	2	%8

-Sana Göre Cep Telefonu Olmazsa Olmazın mıdır?	Evet	17	%62
	Hayır	10	%38
- Cep Telefonun İle Günde Ortalama Kaç Saat Vakit Geçiriyorsun?	Günde 4-5 Saat	12	%44
	Günde 2-3 Saat	6	%22
	Günde 6-7 Saat	4	%14
	Günde 10 Saat ve Yukarı	3	%11
	Telefonum Yok	1	%3
	Günde 1, 1.5 Saat	1	%3
- Cep Telefonunu Hangi Amaçlar İçin Kullanıyorsun?	Konuşma, Haberleşme (İletişim)	17	%44
	Sosyal Medya Kullanımı	9	%23
	Video (Film) İzleme	5	%13
	Eğlenme (Vakit Geçirme)	4	%10
	Mesajlaşma	3	%7
- Televizyon ve dijital Platformlarda Hangi Programları İzlersin ?	Komedi	14	%31
	Korku	11	%24
	Aksiyon	11	%24
	Romantik	5	%11
	Belgesel	4	%8

Disiplin cezası verilmiş 27 öğrencinin değişkenlere göre 'Günlük davranış ve beklentileri ile ilgili bilgileri' incelendiğinde öğrencilerin; zamanının en çok okulda, evde ve sportif faaliyetler yaparak geçirdiği, arkadaşlarının en çok okuldan ve oturulan mahalleden olduğu, arkadaşlarının en çok samimi, anlayışlı ve dürüstlüğüne önemsenip hoşlanıldığı, arkadaşlarla bir araya gelindiğinde en çok sohbet ederek zaman geçirildiği, sadece iki öğrencinin arkadaşının olmadığı diğerlerini olduğu, cep telefonu kullanımının çoğunun olmazsa olmazı olduğu, cep telefonu ile bir günde en fazla 4-5 saat zaman geçirdikleri, cep telefonlarının genellikle konuşma haberleşme ve iletişim amaçlı kullandıkları, televizyon ve dijital platformlarda en çok komedi programlarını izledikleri, sonucuna varılmıştır.

4) Disiplin cezası verilmiş 27 öğrencinin Kariyer, Gelecek Durumu ile ilgili İncelemeleri:

Değişken	Seçenekler	f	%
- Gelecekle İlgili Hedeflerin Var mı Varsa Bunlar Nelerdir?	Bir Spor Dalı İle Uğraşmak	6	%37
	Gelecekle İlgili Hayalim Yok	5	%31
	Güzel Bir Gelecek	3	%18
	Ticaretle Uğraşmak	3	%12
- Gelecekle İlgili Ne Hayal Ediyorsunuz, 10 Yıl Sonra Kendini Nerede Görmek İstersiniz ?	Sporcu Olmak	5	%29
	Kendime Ait Bir Evde Yaşamak İstiyor.	4	%23
	Başarılı İyi Bir Geleceğim Olsun	3	%17
	Memur Olarak Görev Almak	3	%17
	İşim Olsun	2	%11

- Kariyerin, Geleceğin İçin Doğru Okul ve Alanda Olduğunu Düşünüyor musun?	Evet	16	%59
	Hayır	11	%41
- Gelecekte Olmak İstedüğün, Örnek Aldığın Biri Var mı? Varsa Bu Kişi Kimdir?	Ailem(Baba-Anne-Abi-Abla)	5	%33
	Öğretmenlerim	4	%26
	Kuzenim	3	%20
	Arkadaşım	3	%20
- Gelecekteki Hedefine Ulaşman İçin Şimdiye Kadar Zamanını İyi Değerlendirdiğini Düşünüyor musun?	Evet	13	%48
	Hayır	14	%52

Disiplin cezası verilmiş 27 öğrencinin değişkenlere göre 'Kariyer, gelecek durumu ile ilgili bilgileri' incelendiğinde, öğrencilerin, gelecekle ilgili ulaşmak istedikleri hedeflerinin çoğunlukla bir spor dalı ile uğraşmak olduğu, gelecekle ilgili hayallerinin sporcu olmak ve kendisine ait evde yaşamak olduğu, kariyeri ve geleceği için doğru okulda olduğu, gelecekte olmak isteyip örnek aldığı birisinin genellikle aileden birisinin ve öğretmenlerinin olduğu, gelecekte hedefine ulaşabilmesi için zamanını çoğunlukla iyi değerlendiremediği sonucuna ulaşılmıştır.

5) Disiplin cezası verilmiş 27 öğrencinin okul, öğretmen durumu ile ilgili incelemeleri:

Değişken	Seçenekler	f	%
- Bu okulu isteyerek mi tercih ettin?	Evet	14	%63
	Hayır	8	%37
- Bu okulu tercih ederken en çok kimler seni etkiledi?	Ailem (Baba-Anne-Abi-Abla)	10	%47
	Arkadaşlarım	5	%23
	Kendim seçtim	4	%19
	Ortaokul öğretmenlerim yönlendirdi	2	%9
- Liseye yeniden başlayacak olsan yine bu okulu tercih eder miydin ?	Evet	14	%51
	hayır	13	%49
- Bu okuldan mezun olabileceğini düşünüyor musun ?	Evet	20	%76
	Hayır	6	%24
- Okul dışında çalıştığın bir iş ilgilendiğin bir uğraş var mı?	Yok	15	%78
	Babamın Yanında Çalışıyorum	2	%11
	Hafta Sonları Çalışıyorum	2	%11
- Bu okulda istemediğin seni rahatsız eden durumlar var mı ? Varsa bunlar nelerdir?	Rahatsız olduğum bir şey yok	12	%66
	Aşırı Disiplin Anlayışı Var	4	%19
	Disiplin biraz daha sıkı Olabilir	3	%14
	Öğretmenlerin İletişimi	2	%9

- Bu okulun hoşuna giden benimsediğin yönleri nelerdir?	Öğretmenlerimiz	8	%40
	Okuldaki Arkadaşlarım	5	%25
	Hoşa Giden Herhangi Bir Şey Yok	3	%15
	İdarecilerin İlgisi	2	%10
	Sosyal Etkinlikler	2	%10
- Sınıfından memnun musun?	Evet	18	%81
	Hayır	4	%19
- Sınıfında rahatsız olduğun bir şey var mı? Varsa bunlar nelerdir ?	Herhangi bir şey yok	15	%68
	Öğrencilerin düzensiz olması	3	%13
	Arkadan Konuşma	2	%9
	Bir kaç öğrencinin davranışı	2	%9
- Öğretmenlerinizin sınıfınızda demokratik, adil bir eğitim ortamı oluşturduklarını düşünüyor musunuz?	Evet	12	%50
	Hayır	12	%50
- Okul kuralları hakkında ne düşünüyorsunuz?	Olması Gerekli Gibi Normal	8	%42
	Çok Sıkı Disiplinli	5	%26
	Biraz Daha Serbest Olabilir	2	%10
	Çok İyi Memnunum	2	%10
	İyi Ancak Kıyafet Sivil Olabilir	1	%05
	Daha Sıkı Olabilir	1	%05

Disiplin cezası verilmiş 27 öğrencinin değişkenlere göre “Okul ve öğretmenlerle ilgili değerlendirmeleri” incelendiğinde; bu okulu isteyerek tercih ettikleri, bu okulu tercih ederken en çok ailesinin etkisinin (yönlendirme) olduğunu, liseye yeniden başlayacak olsalar bu okulu yine de tercih eder miydiniz sorusuna öğrencilerin yaklaşık yarı yarıya evet ve hayır dedikleri, bu okuldan mezun olabileceklerini düşündükleri, öğrencilerin çoğunluğunun okul dışında herhangi bir yerde çalışmadıkları, öğrencilerin çoğunluğunun okulda kendilerini rahatsız eden bir şey olmadığını, öğrencilerin çoğunlukla okulda hoşuna giden durumların öğretmenleri ve arkadaşları olduğu, öğrencilerin sınıflarından memnun olduğu, çoğunlukla sınıflarında kendilerini rahatsız eden bir durumun olmadığını, öğretmenlerin sınıfta demokratik ve adil bir eğitim ortamı oluşturuyorlar mı şeklinde sorulan soruya öğrencilerin yarısının evet ve hayır şeklinde cevap vererek ikiye bölündükleri, okul kuralları hakkında öğrencilerin çoğunun “olması gerektiği gibi normal” ve “çok sıkı disiplinli” şeklinde cevap verdikleri tespit edilmiştir.

İkinci Bölüm Bulgu ve Yorumlar :

Tablo 1. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin, ne tür disiplinsiz davranışlarda bulunduğunu düşünüyorsunuz?

Temalar	Kategoriler ve Görüşler	f
	Öğrencilerin okulda sigara içmeleri	13
	Öğrencilerin okulda kavga etmeleri	12
	Öğrencilerin kılık kıyafet kurallarına uymamaları	11
Görev yaptığınız okulda	Öğrencilerin sınıf içi düzeni ve ders akışını bozmaları	9

disiplin cezası verilmiş öğrencilerin	<i>Akran zorbalığı</i>	9
ne tür disiplinsiz davranışlarda	<i>Öğretmenlere saygısızlık</i>	8
bulduğunu düşünüyorsunuz?	<i>Argo dil kullanımı</i>	6

Yukarıda Tablo 1. incelendiğinde, görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin, ne tür disiplinsiz davranışlarda bulunduğunu düşünüyorsunuz? sorusuna 13 öğretmenin “Öğrencilerin okulda sigara içmeleri” (f:13), 12 öğretmenin “Öğrencilerin okulda kavga etmeleri” (f:12), 11 öğretmenin “Öğrencilerin kılık kıyafet uygulamalarına uymamaları” (f:11), 9 öğretmenin “Öğrencilerin sınıf içi düzeni ve ders akışını bozmaları”(f:9), 9 öğretmenin “akran zorbalığı” (f:9), 8 öğretmenin öğretmenlere “saygısızlık” (f:9), 6 öğretmenin “argo dil kullanmaları” (f:6) dedikleri görülmüştür. Bu soru ile ilgili bazı öğretmenlerin cevapları şu şekildedir: “Okuldan kaçma, okul malına zarar verme, telefon teslim etmeme, okula geç kalma, ders araç gerecini getirmeme.

Tablo 2. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin, olumsuz davranışlarının nedenlerinin neler olduğunu düşünüyorsunuz?

Temalar	Kategoriler ve Görüşler	f
	<i>Genel olarak ailevi problemler</i>	17
	<i>Okul içi ve okul dışı çevresel faktörler</i>	8
	<i>Liselerde eğitimin zorunlu olması</i>	5
	<i>Öğrencilerin kendilerini doğru ifade edemeyip prob. yaşam.</i>	4
Görev yaptığınız okulda disiplin cezası	<i>Sosyal medya ve iletişim araçlarının kullan. olumsuz etkisi</i>	3
verilmiş öğrencilerin, olumsuz davranışlarının	<i>Okul idaresinin etkisizliği ve sert tutum göstermesi</i>	2
nedenlerinin neler olduğunu düşünüyorsunuz?		

Yukarıda Tablo 2. incelendiğinde, görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin olumsuz davranışlarının nedenlerinin neler olduğunu düşünüyorsunuz? sorusuna 17 öğretmenin “genel olarak ailevi problemler” (f:17), 8 öğretmenin “okul içi ve okul dışı çevresel faktörler” (f:8), 5 öğretmenin “liselerde eğitimin zorunlu olması” (f:5), 4 öğretmenin “öğrencilerin kendilerini doğru ifade demeyip iletişim problemi yaşamaları”(f:4), 3 öğretmenin “sosyal medya ve iletişim araçlarının olumsuz etkisi” (f:3), 2 öğretmenin “okul idaresinin etkisizliği ve sert tutum göstermesi” bu soru ile ilgili bazı öğretmenlerin cevapları şu şekildedir. “Okula isteyerek gelmeme, öğrencilerin gelecekle ilgili bir hedefinin olmaması, öğrencilerin kurallara uymadığında bir yaptırım görmemiş olması, olumsuz davranışın üstünün örtülmüş olması, öğrenci davranışlarına yönelik öğretmenlerin farklı tutum sergilemesi”

Tablo 3. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin, davranışlarının düzeltilmesi için kullanılan yöntemlerin neler olduğunu düşünüyorsunuz? Bu yöntemler yeterli değilse başka neler yapılmalıdır?

Temalar	Kategoriler ve Görüşler	f
---------	-------------------------	---

Sınıf öğrt, rehberlik servisi ve veli iliş. kapsayıcı ve nitelikli olması gerek. 9

Okul rehberlik servisinin sınıflar düzeyinde etkin olması gerekir. 8

Öğretmen davranışlarının öğrenciler üzerinde tutarlı ve model alıcı olması gerekir. 5

Disiplin cezaları daha sert ve caydırıcı olması gerekir. 4

Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş *Öğretmenlerin öğrencilerle daha çok konuşup yardımcı olmaları gerekir.* 3

öğrencilerin, davranışlarının düzeltilmesi için *Okul idaresinin öğrenciler üzerinde sıkı takip edici tutum göstermesi gerekir.* 2

kullanılan yöntemlerin neler olduğunu

düşünüyorsunuz? Bu yöntemler

yeterli değilse başka neler yapılmalıdır?

Yukarıda Tablo 3 incelendiğinde, görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin, davranışlarının düzeltilmesi için kullanılan yöntemlerin neler olduğunu düşünüyorsunuz? Bu yöntemler yeterli değilse başka neler yapılmalıdır? sorusuna 9 öğretmenin “sınıf öğretmenleri, rehberlik servisi, veli ilişkilerinin kapsayıcı ve nitelikli olması gerekir” (f:9), 8 öğretmenin “okul rehberlik servisinin sınıflar düzeyinde etkin olması gerekir” (f:8), 5 öğretmenin “öğretmen davranışlarının öğrenciler üzerinde tutarlı ve model alıcı olması gerekir” (f:5), 4 öğretmenin “disiplin cezaları daha sert ve caydırıcı olması gerekir” (f:4), 3 öğretmenin “öğretmenlerin öğrencilerle daha çok konuşup yardımcı olmaları gerekir” (f:3), 2 öğretmenin “okul idaresinin öğrenciler üzerinde sıkı takip edici tutum göstermesi gerekir” bu soru ile ilgili bazı öğretmenlerin cevapları řu şekildedir: “Alan şeflerinin alanındaki öğrencilerin eğitim durumları ile alan içi tutum ve davranışlarını daha çok sahiplenip olumsuzlukları giderme anlamında nitelikli çalışmalar yapmaları gerekir. Kalabalık sınıf mevcutlarının azaltılması gerekir. Okul rehber öğretmen sayısının artırılması ve uygulanan disiplin yöntemleri yeterli olmadığından başka strateji ve yöntemler geliştirilmesi gerekir.”

Tablo 4. Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin davranışlarını düzeltilmeleri ve olumlu gelişim göstermeleri için neler yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz ?

Temalar	Kategoriler ve Görüşler	f
	<i>Öğretmen, öğrenci, veli işbirliğinin artırılması gerekmektedir</i>	9
	<i>Öğrencilere motive edici, önleyici ve bilgilendirici faal. yap.</i>	8
	<i>Sınıf öğretmenlerinin her fırsatta öğrencilere yard. olm. ger.</i>	5
	<i>Okul rehberlik servisinin daha aktif çalışmalar yapması ger.</i>	4
Görev yaptığınız okulda disiplin cezası ver.	<i>Disiplin cezası almış öğrencileri toplum hizmeti çal. Yön.</i>	3
öğrencilerin, davranışlarının düzeltilmesi ve	<i>Öğrencilerin olumlu davranışlarının pekiştirilmesi gerekir.</i>	2
olumlu gelişim göstermeleri için neler	<i>Okulda uyulması gereken kurallar yönet.tar. caydırıcı uyg.</i>	2
yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?		

Yukarıda Tablo 4. İncelendiğinde, Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin, davranışlarını düzeltmeleri ve olumlu gelişim göstermeleri için neler yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz ? Sorusuna 9 öğretmenin ‘Öğretmen, öğrenci, veli iş birliğinin artırılması gerekmektedir’ (f:9), 8 öğretmenin ‘Öğrencilere motive edici, önleyici ve bilgilendirici faaliyetlerin yapılması gerekir’ (f:8), 5 öğretmenin ‘Sınıf öğretmenlerinin her fırsatta öğrencilere yardımcı olmaları ve onları anlamaları gerekir’ (f:5), 4 öğretmenin ‘Okul rehberlik servisinin daha aktif çalışmalar yapması gerekir’(f:4), 3 öğretmenin ‘Disiplin cezası almış öğrencileri toplum hizmeti çalışmalarına yönlendirmek gerekir’(f:3), 2 öğretmenin ‘Öğrencilerin olumlu davranışlarının pekiştirilmesi gerekir’ (f:2), 2 öğretmenin ‘Okulda öğrencilerce uyulması gereken kurallar yöneticiler tarafından caydırıcı olarak uygulanması gerekir’ (f:2), Bu soru ile ilgili bazı öğretmenlerin cevapları şu şekildedir.

‘Sene başı öğrencilerle bire bir görüşmeler yapılmalıdır, aileyi mutlaka sürece dahil etmelidir, koçluk sistemi getirilmelidir, tüm öğretmenler öğrencilerin kurallara uyması konusunda ortak tutum göstermelidir’

Tablo 5. Velisi bulunduğunuz okulda öğrencilere disiplin cezası verilme nedenleri hakkında neler düşünülmektedir?

Temalar	Kategoriler ve Görüşler	f
	<i>Çeşitli ailevi sorunlar yaşanması</i>	7
	<i>Arkadaş çevresinin olumsuz etkileri</i>	5
	<i>Öğrencinin kişiliğinin ve olumsuz yaşantılarının etkisi</i>	4
Velisi bulunduğunuz okulda disiplin	<i>Sosyal medya kullanımının etkisi</i>	3
cezası verilmiş öğrencilerin disiplin cezası	<i>Disiplin cezalarının caydırıcı olmaması</i>	2
alma nedenleri hakkında neler düşünülmektedir?		

Yukarıda Tablo 5. İncelendiğinde, Velisi bulunduğunuz okulda öğrencilere disiplin cezası verilme nedenleri hakkında neler düşünülmektedir? Sorusuna 7 velinin ‘Çeşitli ailevi sorunlar yaşanması’ (f:7), 5 velinin ‘Arkadaş çevresinin olumsuz etkileri’ (f:5), 4 velinin ‘Öğrencilerin kişiliğinin ve olumsuz yaşantılarının etkisi’ (f:4), 3 velinin ‘Sosyal medya kullanımının etkisi’(f:3), 2 velinin ‘Disiplin cezalarının caydırıcı olmaması’ (f:2).), Bu soru ile ilgili bazı öğretmenlerin cevapları şu şekildedir.

‘Öğrencilerin davranışlarının sonucunu bilmemesi, okula isteyerek gelmemesi’

Tablo 6. Velisi bulunduğunuz okulda size göre disiplin cezası verilmiş olan öğrencilerin olumlu gelişim göstermeleri (Disiplin cezası almamaları için) genel anlamda neler yapılmalıdır?

Temalar	Kategoriler ve Görüşler	f
	<i>Okul aile işbirliği ile çözümlenmelidir.</i>	6
	<i>Rehber öğretmenlerden yardım alınmalıdır</i>	5
	<i>Öğrencilere okul kuralları öğretilmelidir</i>	3
Velisi bulunduğunuz okulda size göre	<i>Öğrencilere yaptıkları davranış sonucu anlatıl.</i>	2
disiplin cezası verilmiş öğrencilerin olumlu	<i>9. Sınıf öğrenci velilerine eğitimler verilmelidir</i>	2
gelişim göstermeleri (Bir daha disiplin cezası		
almamaları için) genel anlamda neler yapılmalıdır?		

Yukarıda Tablo 6. Velisi bulunduğunuz okulda size göre disiplin cezası verilmiş olan öğrencilerin olumlu gelişim göstermeleri (Disiplin cezası almamaları için) genel anlamda neler yapılmalıdır? Sorusuna 6 velinin ‘Okul aile işbirliği ile çözümlenmelidir’ (f:6), 5 velinin ‘Rehber öğretmenden yardım alınmalıdır’ (f:5), 3 velinin ‘Öğrencilere okul kuralları öğretilmelidir’ (f:3), 2 velinin ‘Öğrencilere yaptıkları davranışlarının sonucu anlatılmalıdır’(f:2), 2 velinin ‘9. Sınıf öğrenci velilerine eğitimler verilmelidir’ (f:2).), Bu soru ile ilgili bazı öğretmenlerin cevapları şu şekildedir.

‘Öğrencilere her fırsatta gerekli uyarılarda bulunulmalı, öğrencilerin okul içi davranışları aileleri tarafından izlenmeli, bu konularda öğrenciler psikolojik destek almalıdır’

Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Bu araştırmanın genel amacı okulumuzda disiplinsiz öğrenci davranışlarının nedenlerini bulmak, disiplinsiz öğrenci davranışlarının nedenlerini ortadan kaldıracak çeşitli çözüm stratejileri geliştirmektir. Araştırmanın birinci bölümünde disiplin cezası verilmiş bulunan 27 öğrenci çeşitli yönleriyle incelenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde ise disiplin cezası verilmiş olan öğrencilerle etkileşim içerisinde bulunan öğretmen ve veli görüşlerine yer verilmiştir.

Birinci bölümde yapılan incelemede disiplin cezası verilmiş olan öğrencilerin sırasıyla; kişisel bilgileri, geçmişi ve ailesi ile ilgili bilgileri, günlük davranış ve beklentileri ile ilgili bilgileri, kariyer ve gelecekle ilgili bilgileri, okul, öğretmenlerle ilgili beklenti ve değerlendirmeye yönelik bilgileri şu şekillerde sıralanmıştır:

- Sınıflar düzeyinde 9. sınıf öğrencilerinin çoğunlukla disiplin cezası aldıkları, 9. sınıftan sonra sınıf düzeylerine göre disiplin cezası alan öğrencilerin gittikçe azaldığı, öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türk vatandaşı olduğu, sadece 1 öğrencinin Afganistan, 1 öğrencinin de Irak kökenli olduğu, öğrencilerin cinsiyetlerine göre önemli bir fark olmadığı erkek çocukların az da olsa kız çocuklarına göre daha fazla ceza aldıkları, yaş seviyesine göre ceza alan öğrencilerin en çok 16 yaş seviyesinde oldukları, yerleşim yeri olarak daha çok il merkezine bağlı mahallelerde ikamet ettikleri sonucuna varılmıştır.
- Disiplin cezası verilmiş öğrencilerin çoğunlukla küçük (çekirdek) aile mensubu oldukları, annelerinin çoğunlukla ilkököl ve lise mezunu olduğu, babalarının çoğunlukla lise ve ortaokul mezunu olduğu, genellikle anne mesleğinin ev hanımı, baba mesleğinin esnaf olduğu, kardeş sayısının çoğunlukla 2 kardeş olduğu, ceza alan öğrencilerin ailelerinin birinci ve ikinci çocuğu olduğu, çoğunlukla anne ve baba ile birlikte yaşadıkları, ağırlıklı olarak aileyle birlikte sosyal aktivitelere katıldıkları, aileyle en kısa zaman içerisinde (dün) sohbet ettikleri, ailede çoğunlukla ortak kurallara uyulduğu ancak (öğrencilerin ailelerinin yarısına yakın bir oranının ortak kuralların olmadığı şeklinde verilen cevabın öğrencilerin olumsuz davranışlarının nedenlerini açıklayıcı nitelikte olduğu değerlendirilebilir) aile üyelerinden birine en kısa zamanda (dün - bugün) sarılarak duygusal yakınlık gösterildiği sonucuna varılmıştır.
- Öğrencilerin; zamanlarının en çok okulda, evde ve sportif faaliyetler yaparak geçirdikleri, arkadaşlarının en çok okuldan ve oturulan mahalleden olduğu, arkadaşlarının en çok samimi anlayışlı ve dürüstlüklerinin önemseyip hoşlandıkları, arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde en çok sohbet ederek zaman geçirdikleri, sadece iki öğrencinin arkadaşının olmadığı, cep telefonu kullanımının çoğunun olmazsa olmazı olduğu, cep telefonu ile bir günde en fazla 4-5 saat zaman

geçirdikleri, cep telefonlarının genellikle konuşma haberleşme ve iletişim amaçlı kullandıkları, televizyon ve dijital platformlarda en çok komedi programlarının izlendiği sonucuna varılmıştır.

- Öğrencilerin, gelecekle ilgili ulaşmak istedikleri hedeflerinin çoğunlukla bir spor dalı ile uğraşmak olduğu, gelecekle ilgili hayallerinin sporcu olmak ve kendisine ait evde yaşamak olduğu, kariyeri ve geleceği için doğru okulda oldukları, gelecekte olmak isteyip örnek aldığı birisinin genellikle aileden birisinin ve öğretmenlerinin olduğu, gelecekte hedefine ulaşabilmesi için zamanını çoğunlukla iyi değerlendiremediği sonucuna ulaşılmıştır.
- Öğrencilerin okudukları okulu isteyerek tercih ettikleri, okullarını tercih ederken en çok ailelerinin etkisinin (yönlendirme) olduğunu, liseye yeniden başlayacak olsalar bu okulu yine de tercih eder miydiniz sorusuna öğrencilerin yaklaşık yarı yarıya evet ve hayır dedikleri, bu okuldan mezun olabileceklerini düşündükleri, çoğunluğunun okul dışında herhangi bir yerde çalışmadıkları, çoğunluğunun okulda kendilerini rahatsız eden bir şey olmadığını, çoğunlukla okulda hoşuna giden durumların öğretmenleri ve arkadaşları olduğu, sınıflarından memnun oldukları, çoğunlukla sınıflarında kendilerini rahatsız eden bir durumun olmadığı, öğretmenlerin sınıfta demokratik ve adil bir eğitim ortamı oluşturuyorlar mı şeklinde sorulan soruya öğrencilerin yarısının evet ve hayır şeklinde cevap vererek ikiye bölündükleri, okul kuralları hakkında öğrencilerin çoğunun “olması gerektiği gibi normal” ve “çok sıkı disiplinli” şeklinde cevap verdikleri tespit edilmiştir.

İkinci bölümde yapılan incelemede, okulda görev yapan öğretmen yönetici ve velilere yönelik;

- Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin ne tür disiplinsiz davranışlarda bulunduğunu düşünüyorsunuz?
- Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin disiplinsiz öğrenci davranışlarının nedenlerinin neler olduğunu düşünüyorsunuz?
- Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin davranışlarının düzeltilmesi için kullanılan yöntemlerin neler olduğunu düşünüyorsunuz? Bu yöntemler yeterli mi? Yeterli değilse sizce başka neler yapılmalıdır?
- Görev yaptığınız okulda disiplin cezası verilmiş öğrencilerin davranışlarını düzeltmeleri ve olumlu gelişim göstermeleri için neler yapılabileceğini düşünüyorsunuz?
- Velisi bulunduğunuz okulda öğrencilerin disiplin cezası verilme nedenleri hakkında neler düşünümaktesiniz?
- Size (veli) göre bu öğrencilerin olumlu gelişim göstermeleri (disiplin cezası almamaları için) genel anlamda neler yapılmalıdır? şeklinde sorulan sorulara yönelik tespit edilen düşünceleri önem sırasına göre şu şekilde sıralanmıştır:

* Öğrencilerin okulda; sigara içmeleri, kavga etmeleri, kılık kıyafet kurallarına uymamaları, sınıf içi düzeni ve ders akışını bozmaları, akran zorbalığı, öğretmenlere saygısızlık, argo dil kullanımı şeklinde düşüncelerini sıraladıkları görülmüştür.

* Genel olarak ailevi problemler, okul içi ve okul dışı çevresel faktörler, liselerde eğitimin zorunlu olması, öğrencilerin kendilerini doğru ifade edemeyip iletişim problemi yaşamaları, sosyal medya ve iletişim araçlarının kullanımının olumsuz etkisi, okul idaresinin etkisizliği ve sert tutum göstermesi şeklinde düşüncelerini sıraladıkları görülmüştür.

* Sınıf öğretmenleri, rehberlik servisi, veli ilişkilerinin kapsayıcı ve nitelikli olması gerekir, okul rehberlik servisinin sınıflar düzeyinde etkin olması gerekir, öğretmen davranışlarının öğrenciler üzerinde tutarlı ve model alıcı olması gerekir, disiplin cezaları daha sert ve caydırıcı olması gerekir, öğretmenlerin öğrencilerle daha çok konuşup yardımcı olmaları gerekir, okul

idaresinin öğrenciler üzerinde sıkı takip edici tutum göstermesi gerekir şeklinde düşüncelerini sıraladıkları görülmüştür.

* Öğretmen, öğrenci, veli iş birliğinin artırılması gerekmektedir; öğrencilere motive edici, önleyici ve bilgilendirici faaliyetlerin yapılması gerekir; sınıf öğretmenlerinin her fırsatta öğrencilere yardımcı olmaları ve onları anlamaları gerekir; okul rehberlik servisinin daha aktif çalışmalar yapması gerekir; disiplin cezası almış öğrencileri toplum hizmeti çalışmalarına yönlendirmek gerekir; öğrencilerin olumlu davranışlarının pekiştirilmesi gerekir; okulda öğrencilerce uyulması gereken kurallar yöneticiler tarafından caydırıcı olarak uygulanması gerekir şeklinde düşüncelerini sıraladıkları görülmüştür.

* Çeşitli ailevi nedenlerin olması, arkadaş çevresinin olumsuz etkisi, öğrencilerin kişiliğinin ve olumsuz yaşantılarının etkisi, sosyal medya kullanımının etkisi, disiplin cezalarının caydırıcı olmaması şeklinde, velilerin düşüncelerini sıraladıkları görülmüştür.

* Okul aile işbirliği ile çözümlenmelidir, rehber öğretmenden yardım alınmalıdır, Öğrencilere okul kuralları öğretilmelidir, öğrencilere yaptıkları davranışlarının sonucu anlatılmalıdır şeklinde velilerin düşüncelerini sıraladıkları görülmüştür.

Araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde, okulun öğrencilerinin farklı toplum kesimlerinden gelen heterojen yapılı bir öğrenci yapısının olması, günümüz toplumsal değer yargılarındaki değişimler, teknolojik araçların insanlar arası ilişkilerde çok yoğun ve bilinçsiz kullanılması, yeterli veli desteğinin alınmaması, öğrencilerin öz denetim, oto kontrol gibi öze dönük sorumluluk bilincinin yeterince gelişmemiş olması, disiplinsiz öğrenci davranışlarına neden olan başlıca faktörler olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan öne çıkan bu faktörler değerlendirildiğinde öğrencilerin disiplinsiz davranışları gerçekleştirilmeden önce öncelikle okulda olumsuz davranışlara neden olabilecek kontrolsüz boş bir ortam bırakılmaması başta olmak üzere okul görevlilerince bir çok önlemler alınarak disiplinsiz öğrenci davranışlarının önüne geçilebileceğini araştırma sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

- Okula yeni başlayan 9. Sınıf öğrencilerinin uyum çalışmalarına önem verilmeli, okul kurallarının iyi anlatılmalı, 9. Sınıf öğrenci velileri ile sene başından itibaren her fırsatta yakın işbirliği yapılmalıdır.
- Ailesi bir şekilde parçalanmış olan öğrenciler tespit edilerek bu öğrencilere yönelik okul içerisinde psikolojik ve duygusal destek grupları oluşturulmalıdır.
- Öğrencilere başta cep telefonu kullanımı konusunda duyarlı olmaları gerektiği her fırsatta vurgulanmalı, cep telefonunun olumsuz dezavantajlı olan yönleri açıklanarak, cep telefonunu kullanımının bir amaç olmayıp araç olduğu kavratılmalıdır.
- Öğrencilerin okulda herhangi bir nedenden dolayı bir problemle karşılaştıklarında arkadaşlarıyla konuşarak iletişim kurarak ve yetkililerden yardım alarak problemlerini çözebilecekleri kavratılmalıdır.
- Okul görevlilerince gerek sınıf ortamı gerekse de okul ortamı ve eklentilerinde öğrencilerin olumsuz davranışlarda bulunabileceği kontrolsüz, denetlenmeyen bir ortam bırakılmamalıdır.

- Okulda görev yapan öğretmenlerin olumsuz öğrenci davranışları ile karşılaştıklarında, olumsuz öğrenci davranışlarına neden olan faktörleri araştırarak gerekiyorsa öğrenci ile bireysel görüşmeler yaparak çözüm yolları bulmalıdırlar.
- Sınıf öğretmenlerinin sorumlu oldukları sınıflardaki öğrencileri her yönüyle iyi tanımalı, geçmişini incelemeli, her fırsatta öğrencilerin eğitim-öğretimde olumlu gelişim göstermeleri ve verimli olmaları için izleme, değerlendirme ve motivasyon çalışmalarına özen göstermelidirler.
- Okul yöneticileri, her fırsatta kendi uhdelere verilen sınıftaki ve bölümlerdeki öğrencilerle işbirliği ve iletişim içerisinde olmaları, herhangi bir problem yaşanması durumunda kendilerinden yardım alabilecekleri ortamı, imkanı ve fırsatı oluşturmalıdırlar.
- Okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanın sınıflar düzeyinde öğrencilerle yüz yüze çeşitli araştırma, bilgilendirme ve etkinlik temelli çalışmalara yer vererek, disiplin sorunlarını önleyici çalışmalara yer vermesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgün, Ş., (2008). *Çocuklarda duygusal zeka gelişimi yönünden anne baba eğitimi*. Ankara: Nasa Yayınları
- Apuhan, R., Ş., (1998). *İnsan İlişkilerinde en etkili davranışlar*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Ceylan, M., Çapar M., (2022) *Durum çalışması ve olgubilim desenlerinin karşılaştırılması*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt.22 Sayı.2
- Cüceloğlu, D., (2018). *Öğretmenim bir bakar mısın*. İstanbul: Final kültür Sanat Yayınları
- Çalışkan, M., (2023) *Liselerde yaşanan disiplin sorunları*. *Open Access Refereed E-Journal & Indexed & Publishing e-ISSN: 2587-1587*
- Demir, F., (2013). *Ortaokullarda öğrencilerin disiplinsiz davranışları ve bu davranışların sebepleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Batman.
- Demirtaş, P., (2019). *E-Uluslararası eğitim araştırmaları dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 2, ss. 31-50
- Kaya, A., (2012). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi. Ss.481-481
- MEB (1973) *1739. Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu*, Ankara: Milli eğitim Basımevi
- MEB (2007) *Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği*. Ankara: Milli eğitim Basımevi
- MEB (2015) *Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği*, Ankara: Milli eğitim Basımevi
- Tunç. B., Yıldız. S., Doğan. A. (2015). Meslek liselerinde disiplin sorunları nedenleri ve çözümü. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: 15(2) ss. 384-403
- Yavuzer, H., (2021) *Çocuk ve suç*, İstanbul: Remzi Kitapevi
- Yörükoğlu, A.,(2023). *Gençlik çağı, ruh sağlığı ve ruhsal sorunlar*. İstanbul: İnkılap Kitapevi, ss.172-173
